

Vigeli Giusep Cavegn-Blumenthal

1907-2001

Il Vigeli Cavegn seigi morts, ha ei giu num cura ch'il zenn grond dalla baselgia da sogn Giachen a Rueras ha tuccau ils 12 da mars. El ei morts ruassevels e tgeu sco quei ch'el ei vivius. Bia canera ha el mai fatg, in um da siu maun, fatschentaus cun sia lavur, cun ses tiers, cun cauras, tgauns e giats. Ils davos onns mava el cun canna ni cun crutschas mintgaton da via viaden. Mo il pass era vegnius plauns, runonts e la feglia Marcella pigliava tut tema cura ch'ella sefageva en ch'il bab era puspei mitschaus ord casa. «Ti roclas pli spert che jeu» schevi el mintgamai. Aunc il davos di a casa eis el ius giun clavau per far lenna, ruclaus e rut in calun. Quei ha pretendiu dad ira el spital. «Quei ha stuiu esser» seigi stau sia devisa e quei ha stuiu esser ch'el ei lu morts giu Glion e turnaus en la val mo pli el vischi.

Il Vigeli ei naschius a Rueras en casa veglia dils Cavegns. Casa che sauda oz a Gion Giachen Monn. Tschun fargliuns ein els stai. Tuts tschun ein maridai e secasai ord la val. A Mustér, a Rabius ed a Trun ed il Vigeli ei ius tochen en Lumnezia per anflar sia dunna. Mo per dir aschia era la Maria Antonia Blumenthal (1908-1995) da Rumein, vegnida a Mustér a luvrar el hotel Alpsu. Per in temps aunc a Sedrun, aschia eis ei sedau ed els maridan ils 15 d'october 1936 a Mustér. A Laax ei lur emprem decasa nua che omisdus lavuran sin in bein puril sco fumegl e fumitgasa. Quater da lur affons neschan cheu. In miera già da baret. La munconza da lavur, onns da schiliata conjunctura han fatg miseria. Aschia retuoman els a Rueras e secaseschan cheu en la veglia casa dalla Gion Resta Caduff. Pli tard lu giusut en la casa dils Cavegns. Cheu habiteschan els entochen igl onn 1966. El ha tuccau ad els dad ira dir atras lur veta. Ina veta da lavur e spargn. Plirs onns ei la famiglia cheu a Rueras entochen ch'il bab va a luvrar tochen giu Schaffusa. Leu tier la firma Georg Fischer lavura el en ina squadra cun aunc ulterius umeris da Tujetsch. Da temps en temps vegni el a casa, nua ch'ils ses lavuran cun la truscha da tiers manedels e segidan sur quei stretg temps ora. Ils onns dalla gronda lavur vid ils implonts elcectrics eis ei era iu ensi cun la

conjunctura en Tujetsch e giu lavur abundonta cheu en la val. Il Vigeli sepladescha tier la firma Murer, ina piazza da lavur entochen la pensiun. En quels biars onns tonsch'ei aunc dasperas e cun agid dalla famiglia da far caluster. Varga 25 onns. Cun plascher e satisfacziun ha el astgau retscheiver la medaglia digl uestg per tons survetschs alla caplania da Rueras. Els ein serescudi, acquistau in fatget puril e ba-ghegiau atgna casa dadens baselgia nua ch'els secasan. Tgei plascher e satisfacziun vegn quei ad esser stau per la famiglia da saver habitar sut agen tetg. Cheu en casa nova vivan els tochen alla mort. La dunna Antonia igli onn 1995, ed il Vigeli sto per in'jamna aunc serender el spital il meins da mars dad uonn e miera giu leu.

Seregurdar d'ina persuna, sur da sia veta, schar reviver siu far e demanar en fuorma d'in necrolog ei negin sempel pensum. E buca tec sempel quei mument ch'ins ei vivius el medem vitg e sto dir: Ins sa pauc sur da quella persuna. Contas gadas ein ins ira sperasora, dau il salid, mintgaton sch'ei tuccava gest bein ina cuorta paterlada, mo pli bia buc. Tgei san ins? Ch'el ha luvrau tier firmas, fatg il pur, gidau siu fegl, fatg il caluster, ils davos onns viu el cun cana ed in di aud'ins il zenn grond ed ins se-schmarveglia ch'in ulteriur vischin ei buca pli. Sefa pér ussa en la gronda largia quei mument ch'ei vegn pli e pli vit en il vitg.

Bruno Berther

Lein buca plirar, che nus havein piars ils morts,
lein esser engrazieivels che nus havein giu els,
gie che nus possedein aunc oz els,
pertgei tgi che retuorna tier il Signur
resta en la famiglia da Diu
ed ei mo ius ordavon

Hieronymus (ca.347-419)